

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 ที่ทำให้กิจการหลายๆ กิจการต้องล้มอย่างไม่เป็นท่า ต่อเนื่องมาถึงช่วงที่น้ำมันมีราคาแพง จึงส่งผลให้เครื่องอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้นไปด้วย จึงทำให้สังคมในยุคปัจจุบันมีการตื่นตัว ในการพัฒนาเศรษฐกิจเกี่ยวกับธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นที่สนใจการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเป็นแหล่งรองรับการจ้างงานที่มากกว่าครึ่งของจำนวนแรงงานทั้งหมดในภาคอุตสาหกรรมแล้วยังช่วยบรรเทาปัญหาความแออัดอันเกิดจากการเติบโตของสังคมเมืองกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคและเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นจึงทำให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศไทยแบบยั่งยืนที่สำคัญประการหนึ่งคือ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจชุมชน ซึ่งวิธีการก็คือ การพัฒนาธุรกิจชุมชนเป็นธุรกิจขนาดกลางของประเทศให้มีศักยภาพและความพร้อมในการแข่งขัน อีกทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

ในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจชุมชนนั้นยังขาดการพัฒนา ในเชิงของการแข่งขันไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของผลประกอบการ การตลาด ระบบการจัดการ เงินทุน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และการพัฒนาทักษะบุคลากร ดังนั้นอุตสาหกรรมขนาดกลางในประเทศไทยจึงขาดความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้อุตสาหกรรมขนาดกลางจำนวนมากต้องปิดกิจการลง การพัฒนาธุรกิจชุมชนเป็นเพียงเศรษฐกิจรากหญ้าให้กลายเป็นธุรกิจขนาดกลางของประเทศเท่านั้น มีส่วนทำให้เศรษฐกิจรากหญ้ามีความแข็งแกร่งและมีส่วนในการสร้างงานเพื่อใช้เป็นทางรอดของผู้ว่างงาน และลดปัญหาการโยกย้ายของประชากรในแต่ละชุมชนด้วย

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนั้นได้ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันขึ้น ในชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร โดยการนำของ นายกอก ทองมูล อายุ 69 ปี ซึ่งในอดีตเป็นพนักงานขับรถของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ในช่วงเวลาที่เดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ได้พบนกไม้แขวนอยู่ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง และด้วยความที่เป็นคนที่ชอบนก จึงได้เกิดความสนใจและได้ซื้อนกไม้ตัวอย่างกลับมาด้วย จากการที่นายกอก ทองมูล เป็นคนที่มีความรู้ทางด้านช่างไม้จึงได้ทดลองนำไม้มาประดิษฐ์เป็นนกไม้ และได้ทดลองนำออกจำหน่ายปรากฏว่าหัตถกรรมนกไม้ นั้นขายได้ดีอีกทั้งยังรู้จักการปรับปรุงและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดเวลา

เดิมที นายกอก ทองมูล ไม่ได้คิดที่จะทำเป็นอาชีพเพียงแต่ต้องการจะใช้เวลาว่างหลังเกษียณอายุราชการให้เกิดประโยชน์ไม่ยากเป็นคนแก่ที่ไร้ค่าแต่เมื่อได้ลองทำก็เกิดความคิดอยากจะช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาด้านค่าครองชีพ และปัญหาคนว่างงานของคน ในชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง และที่สำคัญนายกอก ทองมูล ไม่อยากจะทำให้ความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์นกไม้ นั้น ต้องสูญหายไปกับตน เมื่อปี พ.ศ. 2544 จึงเกิดมีความคิดรวมกลุ่มกันในชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะทำการประดิษฐ์นกไม้ที่มีการวาดลวดลายและบินได้เหมือน นก จริง ๆ ดังนั้นนายกอก ทองมูล ได้จัดดำเนินการเปิดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์นกไม้ ให้กับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ทางสำนักงานเขตลาดพร้าว จึงได้จัดให้ ผลิตภัณฑ์นกไม้ เป็นสินค้าอยู่ในกลุ่มหัตถกรรม ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่จัดอยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีแหล่งการผลิตอยู่ที่บ้าน นายกอก ทองมูล ผู้ริเริ่มผลิตภัณฑ์นกไม้และยังเป็นประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์นกไม้ อยู่บ้านเลขที่ 1/72 ชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง หมู่ 7 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230 และนายกอก ทองมูล ซึ่งมีการดำเนินการจดทะเบียนสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์นกไม้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากการที่ผู้วิจัยเอง ก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ขั้นตอน และกระบวนการต่าง ๆ ในการผลิตนกไม้ กับนายกอก ทองมูล ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์นกไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาองค์ความรู้ที่ใช้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้ กระบวนการ การผลิตหัตถกรรมนกไม้ และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเห็นว่าการผลิตนกไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็งนั้น มีจุดเด่นที่น่าสนใจ อันเกิดจากความรู้ ความสามารถเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานอันมีค่า จึงควรที่จะทำการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการผลิตหัตถกรรมนกไม้ เพราะเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการเรียนรู้และการทดลองทำด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีการพัฒนาฝีมือและพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ที่ชื่นชอบงานหัตถกรรม ซึ่งก็น่าจะมีโอกาสก้าวเข้าสู่ธุรกิจขนาดกลางของประเทศได้ ถ้าหากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานวิสาหกิจชุมชนควรให้การแนะนำและการสนับสนุนเพื่อที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้น ดำรงอยู่ได้และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถอันก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานก็สามารถที่จะเป็นไปได้

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งจะทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการ การผลิต ผลิตภัณฑ์นกไม้ กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์นกไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ก็เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงของคนในชุมชนและรวมถึงการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและการดำรงอยู่ของธุรกิจชุมชนที่ต้องอาศัยความพร้อมของคนในชุมชน เพื่อเป็นการก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่ใช้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้
2. เพื่อศึกษากระบวนการ การผลิตหัตถกรรมนกไม้
3. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้

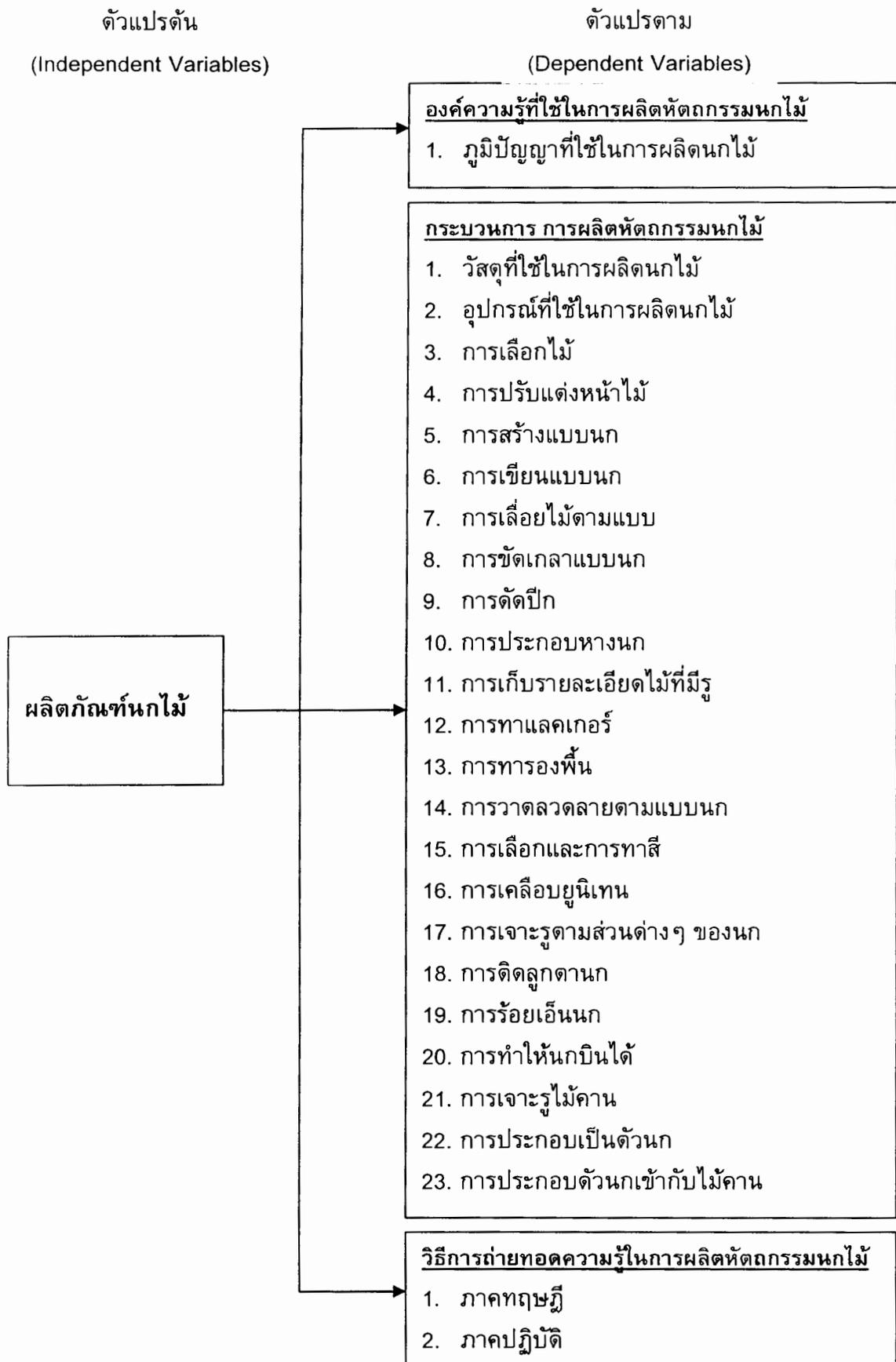
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดพื้นที่การวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์นกไม้ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษากระบวนการการผลิต ผลิตภัณฑ์นกไม้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้นำมาประดิษฐ์เป็นนกมีการวาดลวดลายสีสันที่คล้ายนกและสามารถบินได้เหมือนนกจริงๆ จาก นายกอก ทองมูล แหล่งรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับนก และไม้
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 ถึงเดือนตุลาคม 2549 ซึ่งรวมมีระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน ในช่วงวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 9.30 - 18.30 น.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายทำการศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการ การผลิต ผลิตภัณฑ์นกไม้กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์นกไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับทางด้านองค์ความรู้ที่ใช้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้ กระบวนการ การผลิตหัตถกรรมนกไม้ และวิธีการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้ โดยทำการศึกษาถึงตัวแปรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ โดยได้ดำเนินการแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้มีการจัดตัวแปรย่อยที่เป็นส่วนประกอบของตัวแปรทั้งสองกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ซึ่งตัวแปรที่จะต้องดำเนินการศึกษาเพื่อทำการวิจัย มีดังนี้

1. ตัวแปรต้น คือ
 - ผลิตภัณฑ์นกไม้
2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย
 - 2.1 องค์ความรู้ที่ใช้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้
 - 2.2 กระบวนการ การผลิตหัตถกรรมนกไม้
 - 2.3 วิธีการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตหัตถกรรมนกไม้

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลิตภัณฑ์นมไม้ หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยตรง หรือการจำหน่ายผ่านร้านค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ที่มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์

องค์ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน บอกเล่า จากผู้มีความรู้ รวมทั้งการค้นคว้าหรือประสบการณ์ความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะในการทำความเข้าใจในสิ่งที่ได้รับรู้ เป็นสิ่งที่ใช้ในการผลิตนมไม้

การถ่ายทอดความรู้ หมายถึง การบอกวิชาความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจ และนำไปปฏิบัติ ตามได้ฉะนั้นในการถ่ายทอดความรู้ตามแบบของภูมิปัญญาชาวบ้านก็มักจะดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนหรือผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายไปโดยอัตโนมัติโดยการที่ผู้ริเริ่มหรือผู้มีความรู้นั้น ไม่ได้เรียนวิชาการสอนจากสถาบันใดๆ แต่จะใช้ประสบการณ์ของตนเองที่ได้เรียนรู้และได้จดจำ มาทำการถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ริเริ่มหรือผู้มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ

กระบวนการผลิต หมายถึง การทำหน้าที่ในการนำปัจจัยเข้ามาดำเนินการผลิต และแปลงสภาพปัจจัยนำเข้านั้น ให้กลายเป็นสินค้าตามที่ลูกค้าหรือผู้บริโภคเหล่านั้นต้องการ ดังนั้นกระบวนการผลิตหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพวัตถุดิบนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางแผนการผลิตไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษากระบวนการ การผลิต ผลิตภัณฑ์นมไม้ กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์นมไม้ ของชุมชนซอยโรงน้ำแข็ง เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เพื่อที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ใช้ในการผลิตหัตถกรรมนมไม้ กระบวนการการผลิตหัตถกรรม นมไม้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตหัตถกรรมนมไม้ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมนมไม้ให้เป็นไปตามความต้องการของลูกค้าอันเป็นการช่วยในการ สนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้านให้คงอยู่คู่กับชุมชนและเป็นแนวทางสำหรับการทำธุรกิจของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ